

Assignatura: **Estructura de la Comunicació de Masses I**

Prof. Daniel E. Jones

Curs 1994-95

(Codi 20655)

I. Objectius i delimitació de l'assignatura

Anàlisi del sistema comunicatiu de masses, la seva dinàmica, transformacions i regulacions. Introducció als conceptes de comunicació interpersonal, sistema comunicatiu, mitjans de comunicació i comunicació de masses. Anàlisi de les dimensions socials, culturals, polítiques i econòmiques. Aproximació a les diferents teories que estudien els mitjans de comunicació de masses.

Per altra banda, coneixement de l'estructura dels principals mitjans de comunicació actuals —premsa, ràdio i televisió—, així com de tot el sistema cultural i comunicatiu contemporani. Tot i que es tenen en compte períodes anteriors, s'analitza particularment la segona meitat del segle XX —des d'una perspectiva sobretot socio-econòmica—, per tal d'apropar els fenòmens comunicatius a la realitat actual. A més de tenir en compte el panorama internacional, es posa especial atenció en el context europeu, l'evolució general a Espanya i les particularitats de Catalunya.

II. Pla pedagògic

Al programa es proposa el següent:

1. Amb les classes i amb un programa de lectures, el pla de l'assignatura vol introduir als alumnes en els fonaments de l'estructura dels mitjans de comunicació contemporanis i posar-los en relació amb la societat actual.
2. Amb el seguiment d'algun tema monogràfic que sigui de l'interès més personal de l'alumne, se l'introdueix a la recerca empírica en comunicació social, preparant-lo així per a futurs treballs d'investigació.

III. Temari

1. Lliçons preliminars: bibliografia fonamental, fonts, tècniques bàsiques del treball científic.
2. Conceptes de comunicació interpersonal, social i de masses. Corrents teòriques fonamentals als Estats Units i a Europa.
3. Introducció als mitjans de comunicació de masses (premsa, ràdio i televisió) i a d'altres indústries culturals (llibre, fonografia, cinema, vídeo, publicitat).

4. Desenvolupament sòcio-econòmic i transformacions tecnològiques dels mitjans de comunicació de masses als anys vuitanta i noranta: panorama internacional i espanyol.
5. Concentració econòmica, transnacionalització, informatització, globalització.

IV. Avaluació del curs

D'acord amb els dos objectius pedagògics esmentats, l'avaluació del curs tindrà dos aspectes:

1. **Examen:** Realització d'un únic examen final al gener de 1994 sobre el programa de l'assignatura i els textos que s'analitzin durant el curs.
2. **Treball de curs:** Realització d'un treball de curs amb les característiques següents:
 - 2.1. El tema és lliure, dins de l'índex del programa.
 - 2.2. Aprovació per part del professor de les diferents fases del projecte que es presentaran al llarg del curs segons les pautes establertes.
 - 2.3. El text final es compondrà de les parts següents: a) una portada amb els noms dels autors i el títol del treball; b) un sumari complet i detallat; c) una introducció de dues o tres pàgines on s'explicarà l'objecte d'estudi, la metodologia i les fonts utilitzades, i d) un llistat biblio-hemerogràfic general i específic del tema estudiat, així com d'altres fonts complementàries.
 - 2.4. Hauran de ser escrits amb un llenguatge acadèmic i ser presentats a màquina, a doble espai i en format DIN-A 4.
 - 2.5. Els treballs finals no seran retornats, raó per la qual tots els alumnes hauran de procurar-se'n còpia.
 - 2.6. Es podrà afegir un informe documental del material utilitzat, però s'haurà de posar separatament.
 - 2.7. El treball serà fet per dues persones.
 - 2.8. El termini de presentació del projecte definitiu serà el de les dates dels exàmens finals.

V. Bibliografia bàsica

- 2 Alférez, Antonio (1986), *Cuarto poder en España: la prensa desde la Ley de Fraga 1966*, Barcelona, Plaza & Janés, 277 pp.
- 4 Bassets, Lluís (ed.) (1981), *De las ondas rojas a las radios libres: textos para la historia de la radio*, Barcelona, Gustavo Gili, 289 pp.
- 5 Benito, Ángel (dir.) (1991), *Diccionario de ciencias y técnicas de la comunicación*, Madrid, Ediciones Paulinas, 1.374 pp.

- 10 Bustamante, Enrique ; Ramón Zallo (coords.) (1988), *Las industrias culturales en España: grupos multimedia y transnacionales: prensa, radio, TV, libro, cine, disco, publicidad*, Madrid, Akal, 327 pp.
 (+ 1 a C. Soc.)
- 3 Carreras i Serra, Lluís de (1987), *La ràdio i la televisió a Catalunya, avui (1980-1986)*, Barcelona, Edicions 62, 266 pp.
- 0 Centre d'Estudis de Planificació (1992), *El sector cultural en España ante el proceso de integración europea*, Madrid, Ministerio de Cultura, 418 pp.
- 3 Corbella, Joan M. (1991), *La comunicació social a Catalunya, 1981-1991: una dècada de canvis*, Barcelona, Centre d'Investigació de la Comunicació, 127 pp.
 (+ alguns a altres bibli.)
- 9 Corominas, Maria (1990), *Models de ràdio als països occidentals: evolució i perspectives*, Barcelona, Centre d'Investigació de la Comunicació, 74 pp.
 (+ 1 a C. Educació)
- 2 Costa, Pere-Oriol (1986), *La crisis de la televisión pública*, Barcelona, Paidós, 379 pp.
El País (1982-), *Anuario El País*, Madrid, Ediciones El País, anual.
- 1 Flichy, Patrice (1982), *Las multinacionales del audiovisual: por un análisis económico de los media*, Barcelona, Gustavo Gili, 278 pp.
- 6 Gifreu, Josep (1991), *Estructura general de la comunicació pública*, Barcelona, Pòrtic, 301 pp.
- 11 Gifreu, Josep (dir.) (1991), *Construir l'espai català de comunicació*, Barcelona, Centre d'Investigació de la Comunicació, 295 pp.
 (+ 5 a altres bibli.)
- 1 Giró, Xavier (1991), *Conflictes de televisió a Catalunya (1959-1990)*, Barcelona, Diputació de Barcelona, 98 pp.
- 3 Guillaumet, Jaume (1988), *La premsa a Catalunya*, Barcelona, Diputació de Barcelona, 133 pp.
 (+ 3 a altres bibli.)
- 1 Jones, Daniel E. ; Joan M. Corbella (eds.) (1989), *La indústria audiovisual de ficció a Catalunya: producció i comercialització*, Barcelona, Centre d'Investigació de la Comunicació, 87 pp.
- 5 Llinés, Montserrat ; Maria Corominas (1988), *La televisió a Catalunya*, Barcelona, Els Llibres de la Frontera, 140 pp.
 (+ 1 a C. Soc.)
- 15* Moragas Spà, Miquel de (ed.) (1985), *Sociología de la comunicación de masas*, 3ª ed., Barcelona, Gustavo Gili, 4 vols.
- 2 Observatoire de l'Information (1989), *L'information dans le monde: 206 pays au microscope*, Paris, Éditions du Seuil, 629 pp.
- 1 Quirós Fernández, Fernando (1991), *Curso de estructura de la información*, Madrid, Dossat, 255 pp.
- 2 UNESCO (1990) *Informe sobre la comunicación en el mundo*, París, UNESCO, 572 pp.
- 0 UNESCO (1991), *Anuario estadístico de la Unesco 1991*, París, UNESCO, 997 pp.
- 20 VV.AA. (1989-), *Comunicación social / tendencias*, Madrid, FUNDESCO, anual.
- 2 VV.AA. (1990), *Introducción a los medios de comunicación*, Madrid, Ediciones Paulinas, 470 pp.

* 4 de cada volum ed. 85-86
 8 exemplars ed. 1979
 3 " ed. 1982 (+ 2 a C. Socials)

VI. Bibliografía complementària

- 1 + 1
(ed 89) Albert, Pierre (1990), *Les médias dans le monde*, 2^a ed., Nanterre, Editions de l'Espace Europeen.
- 5 Alvarez Monzoncillo, José María / Jean Luc Iwens (1992), *El futuro del audiovisual en España: las transformaciones ante el nuevo marco europeo*, Madrid, FUNDESCO, 258 pp.
- 2 Bagdikian, Ben H. (1986), *El monopolio de los medios de difusión*, México, FCE, 250 pp.
- 2 Barrat, Jacques (1992), *Géographie économique des médias: médias et développement*, Paris, Librairie de la Cour de Cassation.
- 0 Bassand, Michel (1990), *Culture et régions d'Europe: d'après le projet culture et région du Conseil de l'Europe*, Lausanne, Presses Polytechniques et Universitaires Romandes.
- 2 Berrio, Jordi et al. (1990), *La política cultural europea: una proposta des de Catalunya*, Barcelona, Fundació Jaume Bofill / Fundación Encuentro.
- 1 Boyd-Barrett, Oliver ; Daya Kishan Thussu (1992), *Contra-Flow in Global News: International and Regional News Exchange Mechanisms*, London, John Libbey, 154 pp.
- 2 Bustamante, Enrique (1982), *Los amos de la información en España*, Madrid, Akal, 311 pp.
- 1 Bustamante, Enrique (ed.) (1991), *Telecomunicaciones y audiovisual en Europa: encuentros y divergencias: informe del grupo Eurocommunication Recherches*, Madrid, FUNDESCO, 248 pp.
- 1
(+ 1 a c. Soc.) Castilla, Adolfo / Diego Bader / Fernando José Rodilla (eds.) (1989), *La economía de las telecomunicaciones, la información y los medios de comunicación*, Madrid, FUNDESCO.
- 1 Charon, Jean-Marie (dir.) (1991), *L'état des médias*, Paris, La Découverte / Mediaspouvoirs, 461 pp.
- 2 Comunidad Europea (1987), *Televisión sin fronteras: libro verde sobre la creación del mercado Común de la radiodifusión, en particular, por satélite y por cable*, Madrid, IORTV, 161 pp.
- 1 Comunidad Europea (1990), *Las minorías lingüísticas en la Comunidad Económica Europea: España, Portugal, Grecia*, Bruselas, CE.
- 2 Contamine, Claude (ed.) (1991), *Media in Eastern and Western Europe: Shared Problems, Shared Solutions?*, Manchester, The European Institute for the Media.
- 2
(+ 1 en anglès) Curran, James ; Michael Gurevitch ; Janet Woollacott (eds.) (1981), *Sociedad y comunicación de masas*, México, FCE, 528 pp.
- 1 Dirección General de Medios de Comunicación Social (1990), *Legislación sobre la radio y la televisión*, Madrid, Boletín Oficial del Estado.
- 2 Dominick, Joseph R. (1990), *The Dynamics of Mass Communication*, 3^a ed., New York, McGraw-Hill.
- 1 Dyson, Kenneth / Peter Humphreys (eds.) (1990), *The Political*

Economy of Communications: International and European Dimensions, London, Routledge.

- 3 Eco, Umberto (1982), *Cómo se hace una tesis: técnicas y procedimientos de investigación, estudio y escritura*, Barcelona / Buenos Aires, Gedisa, 267 pp.
(+ 9 a altres llibros.)
- 1 Escobar de la Serna, Luis (1991), *La cultura del ocio*, Madrid, EUEDEMA, 174 pp.
(+ 1 a c. Educ.)
- 1 Featherstone, Mike (ed.) (1990), *Global Culture: Nationalism, Globalization and Modernity*, London, Sage.
- 0 Fernández Prado, Emiliano (1991), *La política cultural: qué es y para qué sirve*, Gijón, Ediciones Trea, 206 pp.
- 1 Fossas, Enric (1990), *Regions i sector cultural a Europa: estudi comparat: Bèlgica, França, Itàlia, RFA i Espanya*, Barcelona, Institut d'Estudis Autònoms.
(+ 4 a altres llibros.)
- 2 Fox, Elizabeth (ed.) (1989), *Medios de comunicación y política en América Latina: la lucha por la democracia*, Barcelona, Gustavo Gili, 230 pp.
- 1 Gamella, Manuel et al. (1991), *La industria de las tecnologías de la información (1985-1990): España en el contexto mundial*, Madrid, FUNDESCO.
(+ 1 a Sabadell)
- 3 Garitaonandía, Carmelo / Alfonso Sánchez Tabernero (eds.) (1992), *Las empresas informativas en la Europa sin fronteras*, Bilbao, Universidad del País Vasco, 150 pp.
- 1 Garnham, Nicholas (1990), *Capitalism and Communication: Global Culture and the Economics of Information*, London, Sage, 216 pp.
- 9 Gifreu, Josep (1983), *Sistema i polítiques de la comunicació a Catalunya: premsa, ràdio, televisió i cinema, 1970-1980*, Barcelona, L'Avenç, 572 pp.
(+ 3 a lletres)
- 3 Gifreu, Josep (1986), *El debate internacional de la comunicació*, Barcelona, Ariel, 239 pp.
- 3 Gifreu, Josep (dir.) (1986), *Comunicació, llengua i cultura a Catalunya: horitzó 1990*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 335 pp.
(+ 2 a altres llibros.)
- 2 Giordano, Eduardo ; Carlos Zeller (1988), *Europa en el juego de la comunicació global: monopolios y control de la información*, Madrid, FUNDESCO, 254 pp.
(+ 1 a c. Sec.)
- 1 Gómez B. de Castro, Ramiro (1989), *La producción cinematográfica española: de la transición a la democracia (1976-1986)*, Bilbao, Mensajero, 280 pp.
- 2 González Ballesteros, Teodoro et al. (1991), *Legislación informativa: código general: legislación española y comunitaria*, Madrid, Colex, 882 pp.
(+ 1 a c. Sec.)
- 3 Guback, Thomas H. (1980), *La industria internacional del cine*, Madrid, Fundamentos, 2 vols.
- 0 Gunther, Richard (1992), *Política y cultura en España*, Madrid, Centro de Estudios Constitucionales, 118 pp.
- 1 Gurevitch, Michael / Tony Bennett / James Curran (eds.) (1990),
(ed. 89)
- + 1 a lletres (ed. 82)

- Culture, Society and the Media*, 3ª ed., London / New York, Routledge.
- 5 Hale, Julian (1979), *La radio como arma política*, Barcelona, Gustavo Gili, 266 pp.
- 1 Hamelink, Cees J. (1981), *La aldea transnacional: el papel de los trusts en la comunicación mundial*, Barcelona, Gustavo Gili, 332 pp.
- 1 Harvey, Edwin R. (1990), *Políticas culturales en Iberoamérica y el mundo: aspectos institucionales*, Madrid, Tecnos, 290 pp.
- 1 Head, Sydney W. (1985), *World Broadcasting Systems: A Comparative Analysis*, Belmont (Cal.), Wadsworth Publishing Company, 457 pp.
- 1 Hepworth, Mark E. (1990), *Geography of the Information Economy*, New York, Guilford Press.
- Vol. 1 → 1
Vol. 2 → 2 } Kurian, George Thomas (ed.) (1982), *World Press Encyclopedia*, London, Mansell Publishing, 2 vols.
- 2 López Garrido, Diego (1989), *La crisis de las telecomunicaciones: el fenómeno desregulador en Estados Unidos, Japón y Europa*, Madrid, FUNDESCO.
- 2 ed. 88 }
4 ed. 89 } MacBride, Sean et al. (1980), *Un solo mundo, voces múltiples: comunicación e información en nuestro tiempo*, México / Paris, FCE / UNESCO, 508 pp.
- 5 ed. 87 }
1 Maggiore, Matteo (1990), *La producción audiovisual en el mercado único*, Luxemburgo, Comisión de las Comunidades Europeas, 212 pp.
- 0 Marques de Melo, José (ed.) (1989), *Comunicação na América Latina: desenvolvimento e crise*, Campinas, Papirus Editora, 193 pp.
- 1 Marques de Melo, José (ed.) (1990), *Comunicação comparada: Brasil / Espanha*, São Paulo, Edições Loyola, 171 pp.
- 1 Martin, L. John / Ray Eldon Hiebert (1990), *Current Issues in International Communication*, New York, Longman.
- (ed. 90) 1 Mattelart, Armand (1989), *La internacional publicitaria*, Madrid, FUNDESCO, 232 pp.
- (+ (ed. 90) francés) Miège, Bernard (1992), *La sociedad conquistada por la comunicación*, Barcelona, ESRP / PPU, 167 pp.
- 5 Miguel, Juan Carlos de (1993), *Los grupos multimedia: estructuras y estrategias en los medios europeos*, Barcelona, Bosch, 348 pp.
- 1 Mir Sala, Narcís (1988), *L'acció cultural de la Comunitat Europea*, Barcelona, Patronat Català Pro Europa.
- 1 Moncada, Alberto (1991), *El nuevo poder informativo en España: multimedia, multinacionales y multinegocios*, Madrid, Ediciones Libertarias, 197 pp.
- 1 Montabes Pereira, Juan (1989), *La prensa del Estado durante la transición política española*, Madrid, Centro de Investigaciones Sociológicas, 359 pp.
- 7 Moragas Spà, Miquel de (1981), *Teorías de la comunicación*, Barcelona, Gustavo Gili, 362 pp.

- 2 Moragas Spà, Miquel de (1988), *Espais de comunicació: experiències i perspectives a Catalunya*, Barcelona, Edicions 62, 215 pp.
 (+ 2 a altres biblia.)
- 1 Moragas Spà, Miquel de (1992), *Los juegos de la comunicación: las múltiples dimensiones comunicativas de los Juegos Olímpicos*, Madrid, FUNDESCO.
- 3 Moragas Spà, Miquel de (1992), *Cultura, símbols i Jocs Olímpics: la mediació de la comunicació*, Barcelona, Centre d'Investigació de la Comunicació.
 (+ 4 a altres biblia.)
- 2 Murdock, Graham ; Noreene Janus et al. (1986), *La comunicación de masas y la industria publicitaria*, París, UNESCO, 80 pp.
 eu (ed. 85)
- 1 Ostengaard, Bernadt Stubbe (ed.) (1992), *The Media in Western Europe: The Euromedia Handbook*, London, Sage, 629 pp.
- 1 Pasquali, Antonio (1990), *La comunicación cercenada: el caso Venezuela*, Caracas, Monte Avila, 207 pp.
 (ed. 91)
- 0 Pilati, Antonio (1990), *L'industria dei media: scenari mondiali degli anni '90*, Milano, Il Sole 24 Ore Libri, 253 pp.
- 1 Pizarroso Quintero, Alejandro (1992), *De la Gazeta Nueva a Canal Plus: breve historia de los medios de comunicación en España*, Madrid, Editorial Complutense, 299 pp.
 (+ 1 a c. ser.)
- 3 Prado, Emilio ; Miquel de Moragas Spà et al. (1991), *Televisiones locales: tipología y aportaciones de la experiencia catalana*, Barcelona, Col.legi de Periodistes de Catalunya, 96 pp.
- 1 Quirós Fernández, Fernando (1988), *Introducción a la estructura real de la información*, Madrid, Ediciones de la Universidad Complutense, 197 pp.
 (ed. 91)
- 4 Richeri, Giuseppe (ed.) (1983), *La televisión: entre servicio público y negocio: estudios sobre la transformación televisiva en Europa occidental*, Barcelona, Gustavo Gili, 492 pp.
- 3 Richeri, Giuseppe (1988), *Los satélites de televisión en Europa: historia, política y economía*, Madrid, FUNDESCO.
- 1 Sánchez-Bravo Cenjor, Antonio (1992), *Manual de estructura de la información*, Madrid, Centro de Estudios Ramón Areces, 366 pp.
 (+ 1 a lletra)
- 1 Scannell, Paddy / Philip Schlesinger / Colin Sparks (eds.) (1992), *Culture and Power: A Media, Culture and Society Reader*, London, Sage, 355 pp.
- 4 Schiller, Herbert I. (1976), *Comunicación de masas e imperialismo yanqui*, Barcelona, Gustavo Gili, 174 pp.
 (+ 1 a c. ser.)
- 3 Schiller, herbert I. (1986), *Información y economía en tiempo de crisis*, Madrid, FUNDESCO / Tecnos, 143 pp.
 (+ 1 a c. ser.)
- 5 Serafini, Mª Teresa (1989), *Cómo redactar un tema: didáctica de la escritura*, Barcelona, Paidós, 256 pp.
 (+ a traduct.)
- 1 Shorrock, David (ed.) (1989), *European Communication: Technologies and Regulations of the Single Market*, London, Blenheim Online Publications.
- 6 Sierra Bravo, Restituto (1986), *Tesis doctorales y trabajos de investigación científica: metodología general de su elaboración y*
 (ed. 86: de + 3 a altres bibliotecas)

- documentación, Madrid, Paraninfo, 411 pp.
- 2 Siune, Karen / Wolfgang Truetschler (eds.) (1992), *Dynamics of Media Politics: Broadcast and Electronic Media in Western Europe*, London, Sage, 206 pp.
- 0 Smith, Anthony (1984), *La geopolítica de la información: cómo la (1 a letra) cultura occidental domina el mundo*, México, FCE, 179 pp.
- 1 Smith, Anthony (1984), *La política de la información: problemas de política en los medios de información modernos*, México, FCE, 382 pp.
- 1 Sussman, Gerald / John A. Lent (eds.) (1991), *Transnational Communication: Wiring the Third World*, Newsbury Park, Sage.
- 2 Terrón Montero, Javier (1981), *La prensa en España durante el régimen de Franco: un intento de análisis político*, Madrid, CIS, 295 pp.
- 2 Torres López, Juan (1990), *Tecnologías de la información: impactos y usos sociales*, Málaga, Universidad de Málaga.
- 1 Tunstall, Jeremy / Michael Palmer (1991), *Media Moguls*, London, Routledge, 258 pp.
- 4+1 Urabayen, Miguel (1988), *Estructura de la información periodística: (ed. 93) concepto y método*, Barcelona, Mitre, 149 pp.
- 1 Vallés Copeiro del Villar, Antonio (1992), *Historia de la política de fomento del cine español*, Valencia, Filmoteca Generalitat Valenciana, 257 pp.
- 1 Vidal-Beneyto, José (ed.) (1991), *España a debate: la política*, Vol. I, (1ª c. Soc.) Madrid, Tecnos.
- 1 VV.AA. (1989), *La comunicación en las naciones sin Estado*, Bilbao, Universidad del País Vasco, 296 pp.
- 0 VV.AA. (1992), *Medios de comunicación en la Europa de los 90: II Conferencia Ministerial sobre Política de las Comunicaciones de Masas*, Madrid, Fundación Encuentro.
- 5 Zallo, Ramón (1988), *Economía de la comunicación y la cultura*, (1ª c. Soc.) Madrid, Akal Editor, 207 pp.
- 2 Zallo, Ramón (1992), *El mercado de la cultura: estructura económica de la comunicación*, San Sebastián, Gakoa Liburuak, 245 pp.